

Natuurtoets

Netversterking Noordoost Nederland 110kV

**Locatie 4) Werkzaamheden MSKZ110-mast 181-
MSK110**

projectnummer 479579
definitief revisie 00
10 maart 2023

Natuurtoets

Netversterking Noordoost Nederland 110kV

Locatie 4) Werkzaamheden MSKZ110-mast 181-MSK110

projectnummer 479579
documentnummer 479579-NT-L4-01
definitief revisie 00
10 maart 2023

Auteur

A. W

Opdrachtgever

TenneT TSO B.V.
Utrechtseweg 310
6812 AR ARNHEM

Antea Group is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Gecontroleerd:

R. V

datum	beschrijving	vrijgave
Maart 2023	definitief	R.S. R

Inhoudsopgave

Blz.

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding & planvoornemen	1
1.2	Scope	1
1.3	Doel	5
1.4	Leeswijzer	5
2	Effectbeschrijving en -beoordeling	6
2.1	Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek	6
2.2	Effectbepaling voornemen	9
2.3	Soortbescherming	9
2.3.1	Afbakening relevante soortgroepen	9
2.3.2	Vogels	9
2.3.3	Zoogdieren – vleermuizen	13
2.3.4	Zoogdieren – overige zoogdieren	14
2.3.5	Zorgplicht	18
2.4	Natura 2000	19
2.5	NNN en natuur buiten NNN	20
2.6	Overig provinciaal beleid Groningen en Drenthe	21
2.7	Beschermde houtopstanden Wnb	22
3	Conclusie & advies	23
3.1	Soortbescherming	23
3.1.1	Zorgplicht	24
3.2	Natura 2000	25
3.3	NNN en natuur buiten NNN	25
3.4	Overig provinciaal beleid	26
3.5	Beschermde houtopstanden Wnb	26

Literatuurlijst	27
------------------------	-----------

Bijlage 1 Wettelijk kader

Bijlage 2 Methodiek natuurtoets

1 Inleiding

1.1 Aanleiding & planvoornemen

Om capaciteitsknelpunten in het huidige elektriciteitsnet op te lossen en in de toekomst te voorkomen gaat TenneT het hoogspanningsnet in onder andere Groningen en Drenthe verzwaren. Onderdeel van deze netversterking vormt het versterken van de bestaande 110kV-verbinding 'Zwolle-Meeden' tussen masten 097 en 201. Dit om te zorgen voor een goede aan- en afvoer van elektriciteit van het (verstopte) onderliggende 110kV-hoogspanningsnet op het hoofdnet (380kV). Aanpassing en/of verzwaring van verschillende masten, opstijgpunten en verbindingen op dit deel van het tracé is daarom nodig.

In opdracht van TenneT TSO B.V. voert Antea Group diverse veld- en bodemonderzoeken uit ten behoeve voor het project Netversterking Noordoost Nederland 110kV (NNON). Dit rapport omvat de resultaten van de natuurtoets.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of het voornemen effect heeft op beschermde soorten, beschermde gebieden of beschermde houtopstanden (Wet natuurbescherming (Wnb), Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig (provinciaal) beleid). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurwaarden (soorten, gebieden en/of houtopstanden). Er is daarom inzicht gewenst in de aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijke effecten die op deze beschermde natuurwaarden kunnen optreden door de ontwikkeling. Dit wordt verkend in deze natuurtoets. Daarnaast worden kansen voor het verbeteren van natuurwaarden genoemd.

1.2 Scope

De scope van het project is verdeeld in de volgende vijf locaties, afgebeeld in figuur 1.1:

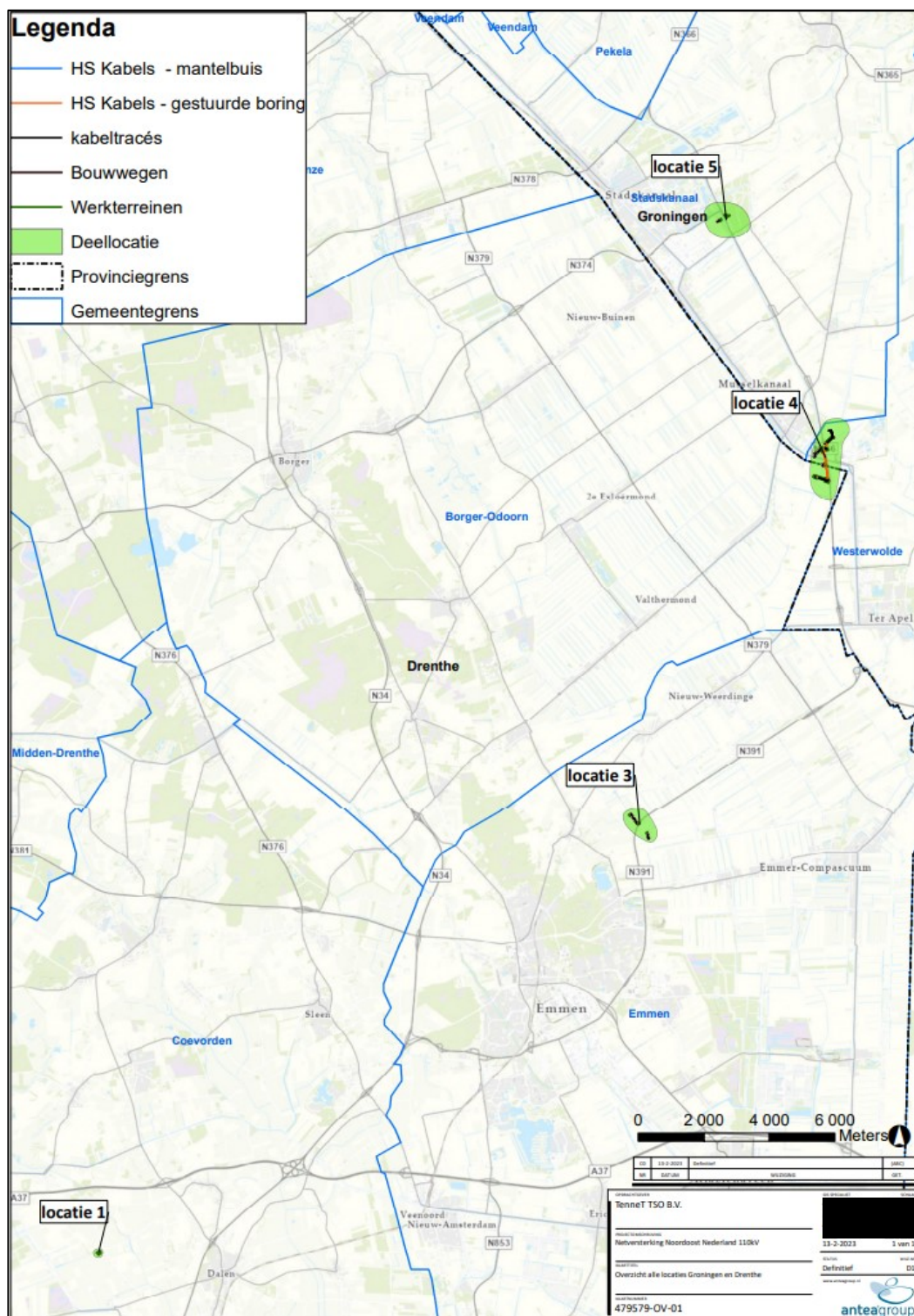
- Locatie 1:
 - 1. Aanpassen bestaande inlusing mast 097
- Locatie 3:
 - 3a. Aanpassen mast 152 en aanpassen opstijgpunten mast 092 en 094
 - 3b. Verkabeling (kabeltracé) mast 092 – 152 – 094
- Locatie 4:
 - 4a. Uitbreiding station MSKZ110
 - 4b. Amoveren mast 1 (portaal)
 - 4c. Verkabeling (kabeltracé) mast 181 naar station MSKZ110
 - 4d. Aanpassing mast 181
 - 4e. Verkabeling (kabeltracé) mast 181 – station MSK 110
- Locatie 5:
 - 5a. Locatie mast 081 en 201. Er worden opstijgpunten voor de elektriciteitskabels gerealiseerd.
 - 5b. Realisatie nieuw kabeltracé mast 201 naar mast 081

Voorliggend rapport heeft betrekking op locatie 4 (MSKZ110-mast 181-MSK110). De ligging van deze locatie is afgebeeld in figuur 1.2. De locatie is gelegen in de gemeenten Westerwolde (provincie Groningen) en Borger-Odoorn (provincie Drenthe).

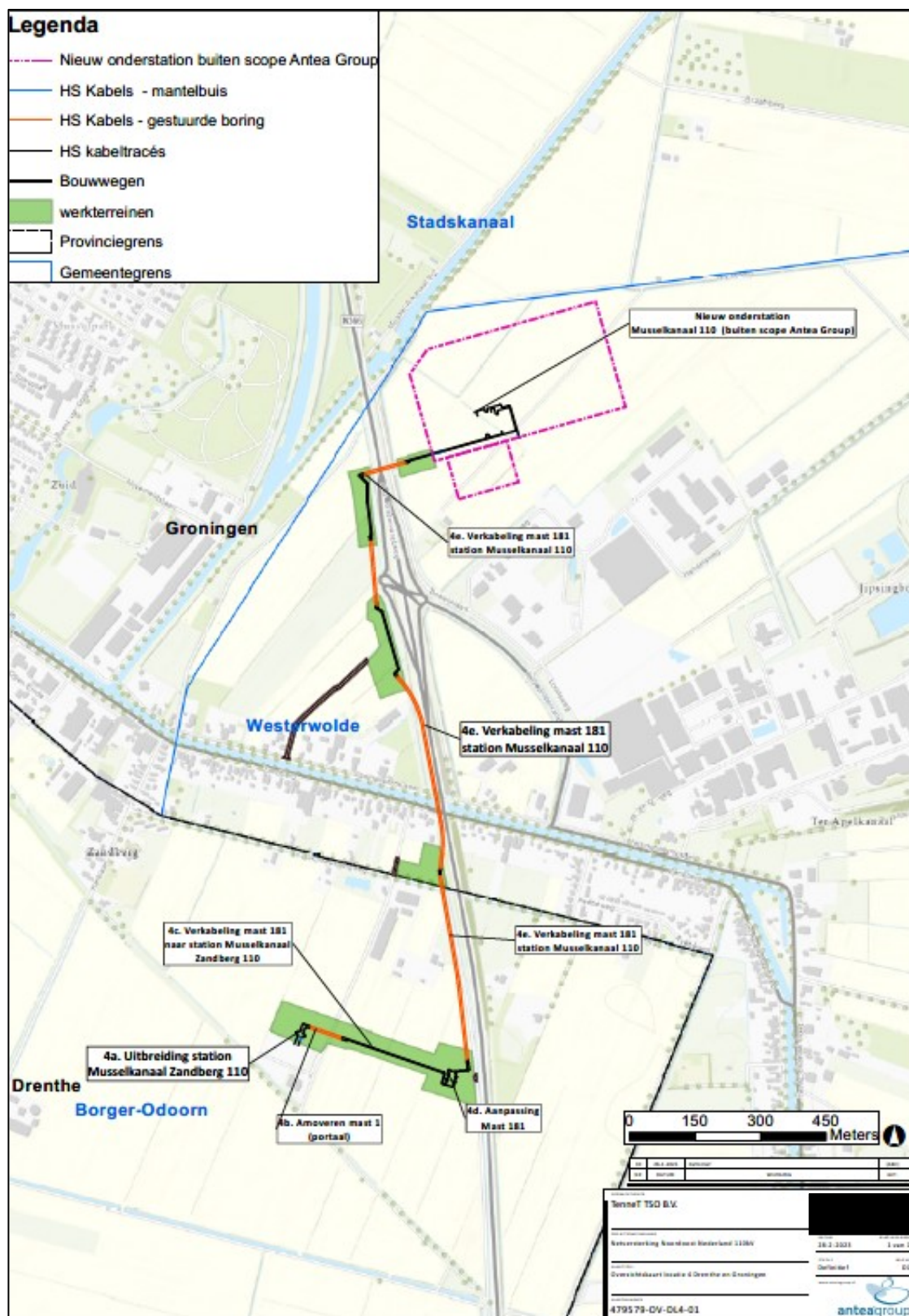
Voor deze locatie zijn de volgende onderdelen en werkzaamheden voorzien:

- 4a. Uitbreiding station Musselkanaal-Zandberg (MSKZ110);
- 4b. Amoveren mast 1 (portaal);
- 4c. Verkabeling (kabeltracé) mast 181 naar station Musselkanaal-Zandberg (MSKZ110);
- 4d. Aanpassing mast 181;
- 4e. Verkabeling (kabeltracé) mast 181 – station Musselkanaal (MSK 110).

De realisatie van het nieuwe onderstation Musselkanaal (MSK 110) valt buiten de scope van dit rapport. Het is nog niet bekend wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd. Op deze locatie hoeven geen bomen/struiken gekapt te worden. Wel moeten mogelijk enkele kavelsloten van landbouwpercelen tijdelijk worden gedempt voor het aanleggen van de kabels.

Figuur 1.1. Regionale ligging van de planlocaties binnen het project Netversterking Noordoost-Nederland (NON). Bron achtergrond: ESRI luchtfoto, 2021.

Figuur 1.2. Gedetailleerde ligging van het plangebied. Bron achtergrond: ESRI, luchtfoto 2021.

1.3 Doel

Het doel van de natuurtoets is om een goed eerste beeld te krijgen van de (beschermde) natuurwaarden die in het plangebied en de (directe) omgeving aanwezig (kunnen) zijn. Dit gebeurt door het uitvoeren van een bureaustudie en oriënterend terreinbezoek. Op basis hiervan wordt getoetst of in het kader van de Wnb als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kunnen optreden. Daarnaast wordt ingegaan op de eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.4 Leeswijzer

De natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding van de natuurtoets en voorgenomen ontwikkeling;
- Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en toetst de (in de omgeving) aanwezige beschermde soorten, beschermde gebieden en beschermde houtopstanden aan de natuurwetgeving en overige beleidskaders.
- Hoofdstuk 3 bevat de conclusies en advies over de te nemen vervolgstappen.

In bijlage 1 wordt het wettelijk kader beschreven. In bijlage 2 wordt de methodiek van voorliggende natuurtoets beschreven.

2 Effectbeschrijving en -beoordeling

In paragraaf 2.1 wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het plangebied gegeven. Vervolgens wordt in paragraaf 2.2 de effectbepaling van het plan gegeven. In paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 wordt respectievelijk ingegaan op de aanwezigheid van en toetsing aan de Wnb van beschermde soorten, Natura 2000-gebieden, NNN, overig provinciaal beleid van de provincie Drenthe en beschermde houtopstanden.

Indien blijkt dat een onderdeel van paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 niet relevant is voor voorliggend planvoornemen, vindt er geen toetsing van het voornemen aan de Wnb (of ander relevant beleidskader) van dat onderdeel plaats.

2.1 Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek

Op 7 oktober 2022 is vanaf circa 13:00 uur een oriënterend terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Antea Group bij half bewolkt weer, windkracht 5 bft en een temperatuur van circa 17°C (KNMI, 2022). Tijdens het terreinbezoek is het plangebied te voet geïnspecteerd vanaf de openbare wegen en paden. Hierbij is de omgeving van de masten en het onderstation visueel bekeken en zijn de hoogspanningsmasten, bomen en gebouwen met een verrekijker geïnspecteerd op bijvoorbeeld nesten van broedvogels.

Het plangebied is gelegen ten oosten van Musselkanaal en ten zuiden van het dorp Zandberg (zie figuur 1.2).

Het te verkabelen hoogspanningstracé start ter hoogte van toekomstig onderstation 110 kV-Musselkanaal ten oosten van Musselkanaal. De omgeving bestaat uit landbouwpercelen en er zijn geen bomen aanwezig. In de bredere omgeving is wel een bosgebiedje aanwezig op 300 m ten noorden van het toekomstige onderstation.

Het tracé loopt in zuidelijke richting door een aardappelperceel langs de westkant van een bedrijventerrein. Hier worden ook enkele kavelsloten gekruist. Aan beide kanten van de provinciale weg N366 zijn werkputten voorzien ten behoeve van het aanleggen van een HDD-boring om de weg te passeren.

Het middendeel van het tracé loopt parallel in zuidelijke richting langs de N366. Middels een lange HDD-boring wordt de lintbebouwing langs het kanaal in Ter Apelkanaal gepasseerd. Parallel aan deze lintbebouwing liggen bomenrijen en een bosschage. In Zandberg ligt een opkomer van de HDD-boring op een braakliggend perceel omgeven door bomenrijen. Ook hier is een werkput voorzien.

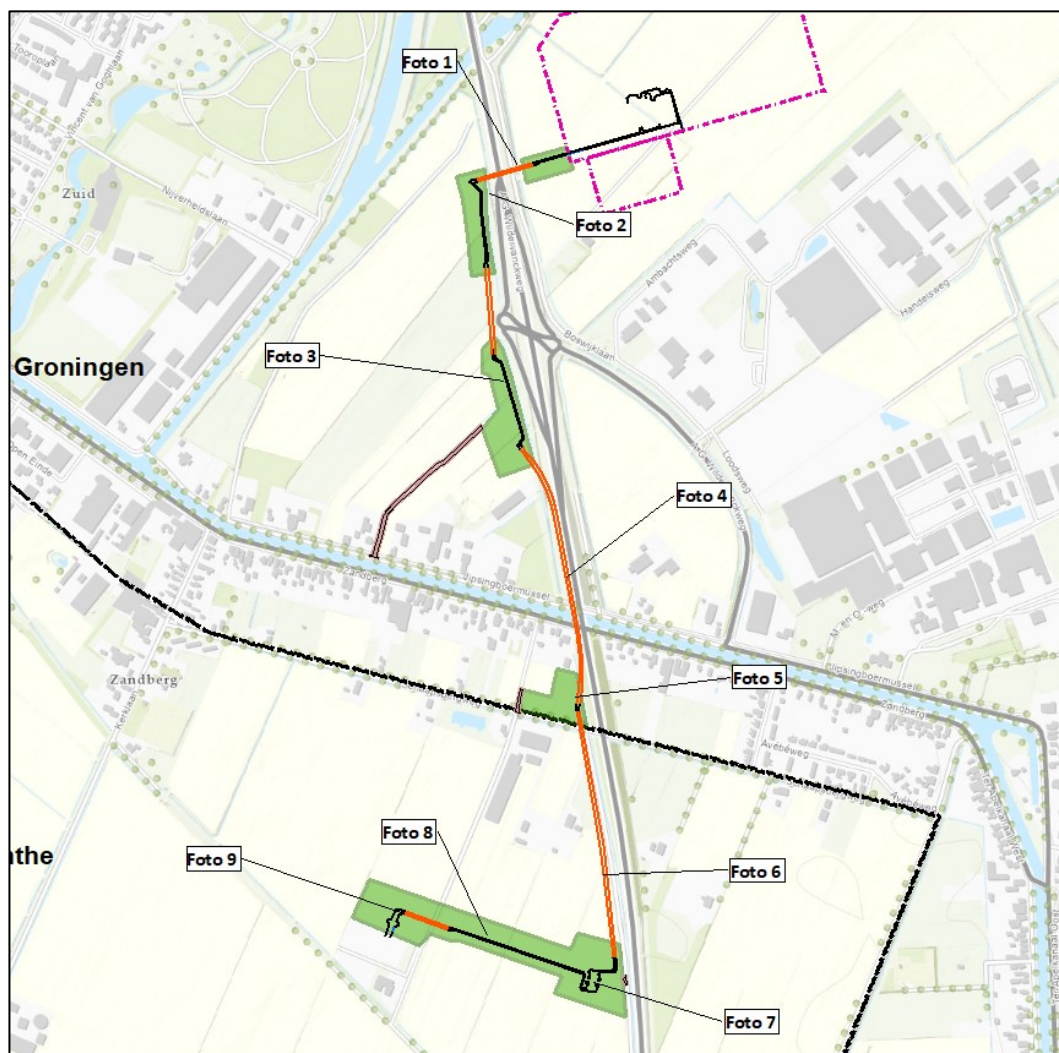
Het zuidelijke deel van het tracé is wederom in landbouwgebied gelegen. De omgeving is open en er staan enkele woningen met erfbeplanting. Een deel van het tracé wordt in open ontgraving aangelegd waarbij enkele kavelsloten gekruist worden. Het tracé wordt aangesloten op de opstijgpunten bij mast 181.

In figuur 2.1 is een impressie gegeven van het plangebied middels foto's en omgevingsbeelden uit Cyclomedia streetsmart. In figuur 2.2 zijn de locaties van de foto's aangegeven.

Figuur 4.1. Impressie van het plangebied.

Figuur 2.2. Locaties foto's veldbezoek. Bron achtergrond: ESRI, Topo RD 2021

2.2 Effectbepaling voornemen

De volgende activiteiten vinden plaats als gevolg van het planvoornemen die een effect kunnen hebben op (het leefgebied van) (beschermde) soorten en beschermde gebieden:

- Er worden rijplaten in landbouwpercelen aangebracht om de werkterreinen te kunnen bereiken met machines;
- Er worden graafwerkzaamheden in de bodem ter plaatse van de werkputten uitgevoerd waardoor de vegetatie wordt aangetast;
- Er worden enkele kavelsloten tijdelijk gedempt ten behoeve van de aanleg van de kabels in open ontgraving;
- Er wordt mogelijk (tijdelijke) bouwverlichting geplaatst;
- Er is sprake van geluidsverstoring/optische verstoring gedurende de werkzaamheden.

2.3 Soortbescherming

In de onderstaande paragrafen worden per soortgroep de resultaten van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek beschreven. Indien soortgroepen op basis van het oriënterend terreinbezoek op voorhand kunnen worden uitgesloten vanwege het ontbreken van geschikt biotoop, zijn deze soortgroepen vermeld in paragraaf 2.3.1. Op basis van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek wordt ingegaan op de mogelijk effecten die als gevolg van het planvoornemen op mogelijk aanwezige beschermde soorten kunnen optreden. Indien negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten, wordt geadviseerd over de te nemen vervolgstappen.

2.3.1 Afbakening relevante soortgroepen

Aangezien het plangebied in agrarisch gebied gelegen is én het verspreidingsgebied van beschermde soorten reptielen, amfibieën, dagvlinders, vissen en insecten niet tot aan het plangebied loopt kunnen deze soortgroepen op voorhand worden uitgesloten. Aanwezigheid van de overige soortgroepen kan niet op voorhand worden uitgesloten. Het gaat om vogels, vleermuizen en landzoogdieren. Deze soortgroepen worden in de hiernavolgende paragrafen nader beschouwd.

2.3.2 Vogels

Soorten met een jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.1. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2017-2022) die in het NDFF door derden zijn ingevoerd (NDFF, 2017-2022).

Soort	Categorie
Buizerd	4
Gierzwaluw	2
Grote gele kwikstaart	3
Havik	4
Huismus	2
Kerkuil	3
Ooievaar	3
Ransuil	4
Roek	2
Sperwer	4

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het plangebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats, alsook bij wezenlijke aantasting van de functionele leefomgeving, altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn boombroedende soorten (zoals buizerd en ransuil), gebouwbroedende soorten (zoals huismus en gierzwaluw) en overige soorten (zoals kerkuil en ooievaar).

Tijdens het terreinbezoek is in (de omgeving van) het plangebied een jagende buizerd waargenomen. Mogelijk jaarrond beschermde boomnesten zijn echter niet gevonden in (de omgeving van) het plangebied. Door het dichte bladerdek van de bomen ten tijde van het veldbezoek kan de aanwezigheid ervan niet uitgesloten worden.

In de omgeving van het plangebied staan gebouwen waarin jaarrond beschermde soorten zoals huismus en gierzwaluw kunnen broeden. Het gaat om bedrijfspanden op het industrieterrein van Ter Apelkanaal, het 110 kV-onderstation Zandberg-Musselkanaal en diverse woningen in de omgeving van het plangebied. Ten gevolge van de werkzaamheden worden geen gebouwen aangetast.

De gebouwbewonende soorten (in de omgeving) van het plangebied zijn in hoge mate aangepast aan menselijke activiteit en hebben een lage verstoring gevoeligheid waardoor verstoring door de werkzaamheden niet aan de orde is. Bovendien is in de omgeving sprake van veel achtergrondverstoring door menselijke activiteit, zoals verkeer en landbouw. Een effect door de werkzaamheden op gebouwbewonende soorten kan daarom op voorhand worden uitgesloten.

Ook zijn tijdens het veldbezoek geen jaarrond beschermde nesten in de hoogspanningsmasten op het tracé aangetroffen voor soorten zoals boomvalk, ooievaar en slechtvalk. Ander geschikt broedbiotoop voor de ooievaar (zoals kunstmatige palen en grote boomnesten) is in (de directe omgeving van) het plangebied niet aanwezig.

Geschikt broedbiotoop voor de grote gele kwikstaart nabij stromend water of in nissen onder bruggen ontbreekt in de omgeving van het plangebied.

Jaarrond beschermde soorten vallen onder de bescherming van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), welke is verwerkt in de Wnb. Indien er jaarrond nesten aanwezig zijn, kunnen broedgevallen worden verstoord gedurende het broedseizoen. Dit is in overtreding met de gestelde verbodsbepalingen uit de Wnb. Ook aantasting van essentiële onderdelen van de functionele leefomgeving van vogels met jaarrond beschermde nesten is in overtreding met de Wnb. Het

broedseizoen loopt van circa maart t/m juli, maar kan bij sommige soorten eerder starten en/of later eindigen (zoals bij roek en boomvalk).

Indien de werkzaamheden in het broedseizoen (circa maart t/m juli) worden uitgevoerd dient gecontroleerd te worden of in de bomen rondom het plangebied potentiële jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn. De controle op aanwezigheid van boomnesten dient plaats te vinden in het bladloze seizoen tussen circa december en maart. Indien nesten worden gevonden is nader onderzoek naar het gebruik ervan nodig. In onderstaand kader zijn de vervolgstappen samengevat.

Vervolgstappen jaarrond beschermde boomnesten:

- Uitvoeren werkzaamheden buiten het broedseizoen (circa maart t/m juli);
- Indien dit niet mogelijk is controle aanwezigheid potentiële jaarrond beschermde nesten in bladloze seizoen (circa december t/m maart);
- Indien nesten aanwezig zijn uitvoeren nader onderzoek. Hierbij zijn 2 tot 4 bezoeken noodzakelijk gedurende maart t/m half mei (BIJ12, 2017). Hiervan is tenminste één bezoek nodig in juli/augustus voor laat broedende soorten, zoals wespendief en boomvalk.

Soorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest (categorie 5)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.2. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) die in het NDFF door derden zijn ingevoerd (NDFF, 2017-2022).

Soort	Categorie
Blauwe reiger	5
Boerenwaluw	5
Boomklever	5
Boomkruiper	5
Ekster	5
Gekraagde roodstaart	5
Glanskop	5
Groene specht	5
Grote bonte specht	5
IJsvogel	5
Koolmees	5
Pimpelmees	5
Raaf	5
Spreeuw	5
Tapuit	5
Torenvalk	5
Zeearend	5
Zwarte kraai	5
Zwarte mees	5
Zwarte roodstaart	5

Tijdens het terreinbezoek zijn enkele categorie 5-soorten waargenomen (zwarte kraai, ekster, koolmees, pimpelmees en spreeuw). Nesten van de categorie 5 vogelsoorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit

laatste is op het plangebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheid hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen. De categorie 5-soorten vallen daarmee onder de bescherming van algemene broedvogels.

Algemene broedvogels

Tijdens het terreinbezoek zijn enkele algemene broedvogels waargenomen, zoals geelgors, roodborst, winterkoning en merel. Het plangebied en de omgeving ervan bestaat landbouwpercelen (gras- en akkerland), bomen en struiken en watergangen. De landbouwpercelen bieden broedgelegenheid aan grondbroeders, zoals graspieper, kievit en scholekster. In de bosschages en bomen kunnen struweelvogels zoals roodborst, merel en winterkoning broeden. In de watergangen kunnen watervogels zoals waterhoen en meerkoet broeden.

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wnb (artikel 3.1). Indien nesten aanwezig zijn mogen deze tijdens de broedperiode (en wanneer deze in gebruik zijn) niet verwijderd of verstoord worden. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in het broedseizoen (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Wnb aan de orde.

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken dan dient het plangebied (waar de werkzaamheden plaatsvinden) en de nabije omgeving vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden voor (broed)vogels. Dit kan bijvoorbeeld door landbouwpercelen af te zetten met lintjes en vlaggetjes. Het ongeschikt maken dient in samenspraak met een deskundig ecooloog te gebeuren. Ongeschikt maken zal niet overal in (de omgeving van) het plangebied mogelijk zijn door de grote hoeveelheid potentieel broedhabitat.

Overwogen kan worden in dergelijke delen van het plangebied de werkzaamheden voor het broedseizoen te starten en te continueren in het broedseizoen. Dit is alleen toegestaan als de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten in de omgeving van het plangebied reeds is uitgesloten.

Mocht dit laatste niet mogelijk zijn dan dient vooraf aan de werkzaamheden het plangebied gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een deskundig ecooloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plangebied, kunnen locatiespecifieke maatregelen worden voorgesteld en/of wordt het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat het nest niet meer in gebruik is

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

Vervolgstappen algemene broedvogels

- Bij voorkeur werken buiten het broedseizoen (maart t/m juli);
- Delen van het plangebied (zoals landbouwpercelen) ongeschikt maken voorafgaand aan het broedseizoen;
- Indien ongeschikt maken niet mogelijk is werkzaamheden voorafgaande aan broedseizoen starten en continueren in broedseizoen (niet toegestaan bij aanwezigheid jaarrond beschermde nesten);
- Indien ook deze optie niet mogelijk is dient een controle op broedgevallen plaats te vinden.

2.3.3 Zoogdieren – vleermuizen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vleermuizen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.3 Overzicht van waargenomen vleermuizen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km)(NDFF, 2017-2022).

Soort	Beschermingsregime
	HR (artikel 3.5)
Gewone dwergvleermuis	X

Er zijn slechts enkele waarnemingen bekend van de gewone dwergvleermuis in de omgeving van het plangebied. Andere soorten zijn niet waargenomen. Het plangebied en de omgeving is echter geschikt als leefgebied van meer soorten, vanwege de aanwezigheid van bomen, bosschages, gebouwen en watergangen. Aangenomen wordt daarom dat het lage aantal waarnemingen een gevolg is van een lage onderzoeksinspanning.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen kunnen hun verblijfplaats in gebouwen of bomen (of beide) hebben. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, holen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

In de omgeving van het plangebied staan verschillende bomen. Hier kunnen verblijfplaatsen van boombewonende soorten aanwezig zijn in holtes en onder loszittend schors. De bomen worden niet fysiek aangetast en daarmee blijven ook eventuele verblijfplaatsen intact.

Daarnaast is sprake van gebouwen zoals bedrijfspanden en woningen waar verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuissoorten aanwezig kunnen zijn. Ook de gebouwen blijven intact gedurende de werkzaamheden. Wel kan in bovenstaande gevallen sprake zijn van verstoring door lichtgebruik.

Indien bouwverlichting wordt gebruikt op het werkterrein dient deze gedurende de actieve periode van vleermuizen (circa april t/m oktober) uitsluitend op het werkterrein te worden gericht. Er mag geen lichtuitstraling naar de omgeving optreden. De genoemde periode kan langer dan wel korter duren afhankelijk van de weersomstandigheden, zoals de temperatuur.

Vervolgstappen verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen:

Lichtuitstraling voorkomen gedurende actieve periode (circa april t/m oktober) door verlichting uitsluitend te richten op werkterrein.

Essentiële vliegroutes

Vliegroutes van vleermuizen betreffen (vaak) lijnvormige elementen in het landschap die als verbinding tussen verblijfplaatsen en foerageergebied fungeren.

In het plangebied zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig. In de omgeving van het plangebied zijn wel bomenrijen en watergangen aanwezig welke een essentiële vliegroute kunnen vormen, aangezien goede alternatieven ontbreken. Deze elementen blijven intact gedurende de werkzaamheden. Wel kan ook hier sprake zijn verstoring door bouwverlichting. Hierboven is beschreven welke maatregel in dat kader genomen moeten worden.

Essentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen betreft locaties waar vleermuizen hun voedsel verzamelen. Dit kunnen uiteenlopende gebieden zijn.

In het plangebied is marginaal geschikt foerageergebied aanwezig voor vleermuizen, vanwege het zeer geringe oppervlak. Daarbij is geen sprake van unieke beplanting en/of structuren die enkel in het plangebied aanwezig zijn. In de omgeving van het plangebied is meer en geschikter foerageergebied aanwezig in de vorm van watergangen, bosschages en bomenrijen.

2.3.4 Zoogdieren – overige zoogdieren

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van overige soorten zoogdieren in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.4 Overzicht van waargenomen zoogdieren in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km)(NDF, 2017-2022).

Soort	Beschermingsregime		Vrijgestelde zoogdieren Wnb (artikel 3.10)
	HR (artikel 3.5)	Wnb (artikel 3.10)	
Bunzing*		X*	X
Egel			X
Ree			X
Rosse woelmuis			X
Vos			X
Wolf	X		

* In provincie Groningen niet meer op de vrijstellingslijst en in Drenthe vrijgesteld

Op basis van het bureauonderzoek in combinatie met het veldbezoek blijkt dat de omgeving van het plangebied ook geschikt leefgebied voor de steenmarter en de grote bosmuis vormt. Tevens komen deze soorten in de ruimere omgeving (binnen een straal van 2 km) van het plangebied voor.

In de provincie Groningen is verder de hermelijn beschermd. In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend, maar dit kan het gevolg zijn van een lage trefkans op het waarnemen van de soort. Echter is er wel geschikt leefgebied in de omgeving aanwezig.

Bovengenoemde soorten zijn daarom meegenomen in de toetsing.

Bunzing en hermelijn

De bunzing heeft een voorkeur voor kleinschalig landschap met houtwallen, greppels en sloten met overhangende vegetatie, ook dorpen en buitenwijken van steden vormen geschikt leefgebied. Als dagrustplaats worden voornamelijk bestaande hollen gebruikt, zoals

konijnenholen en holen van bijvoorbeeld muskusrat. Ook takken- en steenhopen, duikers en rommelschuurtjes worden als dagrustplaats gebruikt. In de winter zoeken bunzingen vaak warmere plekken op, zoals hooi- en stobalen.

De hermelijn komt in alle habitats voor, van open plekken, in bossen, houtwallen, duinen, akkers en vochtige terreinen. De enige voorwaarde is dat er voldoende dekking aanwezig is. De soort is dan ook aanwezig in heel het vasteland van Nederland en op Texel. De hermelijn leeft in een hol, meestal een oud mollen- of konijnenhol en verplaatst zich meestal langs lijnvormige elementen die dekking bieden zoals heggen, muurtjes, oeverlijnen, etc. Ook maakt hij hierbij geregeld gebruik van holen van andere dieren. Een hol of gang moet een doorsnede hebben van vijf centimeter.

In de omgeving van het plangebied is geschikt leefgebied voor de bunzing en hermelijn aanwezig, zoals landbouwpercelen (voornamelijk akkerland), struweel, ruigten en erven van woningen. Aan de randen van de landbouwpercelen en langs de kavelsloten kunnen verblijfplaatsen van hermelijn en bunzing aanwezig zijn wanneer er holen van mollen, ratten, konijnen of vossen aanwezig zijn. Deze randen zijn namelijk permanent begroeid doordat er geen landbouwactiviteit (zoals maaien of ploegen) plaatsvindt en er beschutting aanwezig is.

De omgeving van het plangebied bestaat uit geschikt foerageergebied voor zowel de hermelijn als de bunzing. Dit foerageergebied is echter niet essentieel gezien de geringe omvang van het plangebied ten opzichte van de grote hoeveelheid geschikt alternatief foerageergebied in de omgeving.

Er kan niet worden uitgesloten dat in de omgeving van het plangebied verblijfplaatsen van de hermelijn en bunzing aanwezig zijn. Om effecten op verblijfplaatsen van bunzing en hermelijn te voorkomen wordt geadviseerd om de werkterreinen niet in te richten ter hoogte van begroeide perceelranden, kavelsloten en greppels. Hiermee worden potentiële verblijfplaatsen niet aangetast en wordt de functionaliteit ervan behouden.

Indien bovenstaande maatregel niet mogelijk is dient op de werkterreinen in de provincie Groningen nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de bunzing en hermelijn. In de provincie Drenthe is dit onderzoek niet nodig, aangezien de soorten hier nog zijn vrijgesteld. Voor dit onderzoek kan gebruik worden gemaakt van wildcamera's en struikrovers. Deze dienen op kansrijke plaatsen op het werkterrein in het plangebied (bijvoorbeeld bij sloottaluds en greppels) geplaatst te worden. Deze kansrijke locaties zijn aangegeven in figuur 2.3. In figuur 2.4 is een impressie van deze gebieden weergegeven.

Op basis van de resultaten van het onderzoek moet bepaald worden of er verblijfplaatsen van aanwezig zijn op het werkterrein en of deze essentieel zijn.

Indien dat het geval is moet ontheffing voor de werkzaamheden aangevraagd worden bij het bevoegd gezag (provincie Groningen).

Wanneer geen hermelijn of bunzing wordt aangetroffen kunnen de werkzaamheden vanuit dit oogpunt doorgang vinden.

Vervolgstappen onderzoek bunzing en hermelijn:

- Geen werkterreinen inrichten ter plaatse van begroeide sloten, greppels en/of perceelranden;
- Indien dit niet mogelijk is uitvoeren nader onderzoek met wildcamera's en/of struikrovers op kansrijke plaatsen op het werkterrein in de provincie Groningen gedurende de meest actieve periode in maart t/m augustus.

Figuur 2.3. Kansrijke locaties verblijfplaatsen van bunzing en hermelijn (geel omkaderd), met name langs de slootkanten en randen van percelen.

Figuur 2.4. Voorbeelden van leefgebied met mogelijk verblijfplaatsen voor bunzing en hermelijn aan de randen van percelen (zwart omkaderd).

Steenmarter

De steenmarter dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. De steenmarter komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen. Hij is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden

(de steenmarter is een 'cultuurvolger'). Hij heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt (Zoogdiervereniging, 2022).

In het plangebied zelf is geen sprake van geschikt voortplantingsbiotoop, zoals bosschages, gebouwen, grote hopen of takkenhopen. Deze kunnen wel aanwezig zijn in de omgeving van het plangebied (bijvoorbeeld schuren of houtstapels). Dergelijke elementen blijven echter intact gedurende de werkzaamheden waardoor de functionaliteit van verblijfplaatsen behouden blijft. Gezien de kleine omvang van het plangebied en het ontbreken van opgaande structuren zoals struiken of heggen vormt het plangebied ook geen essentieel foerageergebied voor steenmarters.

Grote bosmuis

In Nederland komt de grote bosmuis alleen voor in Zuid-Limburg en in het uiterste oosten van ons land, tussen Groningen en Winterswijk. Het belangrijkste biotoop van de grote bosmuis is oud, hoogopgaand loofbos met een weinig ontwikkelde kruidlaag, maar met een dichte struiklaag (1-5 m). Vooral in eiken- en beukenbossen wordt de soort gevonden. In Nederlands Limburg wordt ze ook aangetroffen in een essenbos met een dichte ondergroei van hazelaar. Verder komt ze voor in houtkanten en parken, maar menselijke omgeving wordt meer vermeden dan door de bosmuis. De laatste jaren neemt het verspreidingsgebied sterk toe in westelijke richting (Verkoren, S., 2003).

In de omgeving van het plangebied is sprake van geschikt leefgebied, bijvoorbeeld ten noorden van Ter-Apelkanaal. Hier liggen enkele dichte bosschages met bomen en struiken. De bosschages blijven intact gedurende de werkzaamheden. Daarmee blijft ook de functionaliteit van mogelijke verblijfplaatsen behouden.

In het plangebied zelf ontbreekt geschikt leefgebied met aanwezigheid van verblijfplaatsen. Er is namelijk geen houtige vegetatie zoals struiken of bomen aanwezig welke de noodzakelijke dekking bieden. Ook in de nabije omgeving van het plangebied ontbreken dergelijke elementen. Daarnaast is langs landbouwpercelen niet voldoende voedsel beschikbaar waaruit het dieet hoofdzakelijk bestaat, namelijk vethoudende zaden als eikels en andere noten.

Gezien het ontbreken van dichte vegetatie in het plangebied zelf betreft het plangebied geen essentieel foerageergebied voor de grote bosmuis.

Wolf

Wolven leven in heel verschillende leefgebieden, van toendra en steppen tot aan bos- en cultuurlandschap. Bij voorkeur leeft de wolf in uitgestrekte open bossen en afgelegen moerasgebieden. De soort is echter een 'cultuurvolger' en heeft geleerd te overleven in gebieden waar ook mensen wonen. Deze gebieden bieden namelijk vaak veel dekking en er leven veel reeën. De wolf heeft een grote behoefte aan drinkwater (omdat hij dagelijks lange afstanden loopt) en komt dus weinig voor in droge landschappen (Zoogdiervereniging, 2022).

Gezien de openheid van het plangebied, het gebrek aan dekking én de aanwezige verstoring door menselijke activiteit is er geen sprake van essentieel leefgebied van de wolf. Bovendien is het oppervlak van het plangebied gering in vergelijking met de totale omvang van het leefgebied van de wolf.

Vrijgestelde soorten zoogdieren in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Het plangebied is voornamelijk gelegen in landbouwpercelen. Er is binnen het plangebied biotoop aanwezig voor algemeen voorkomende (vrijgestelde) zoogdieren zoals muizen (bijvoorbeeld veldmuis en aardmuis), haas, mol, ree en konijn. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op deze soorten optreden. Binnen de provincie Groningen en Drenthe geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke

ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.5 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.5 Zorgplicht

In het plangebied kunnen kleine landzoogdieren (zoals muizen, haas, ree en konijn), amfibieën (zoals bruine kikker en kleine watersalamander), vissen, vaatplanten en insecten voorkomen.

Genoemde soorten zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht voor de Wnb in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt voor deze soorten, net als alle overige in het wild levende dieren en planten, de zorgplicht (zie bijlage 1). Dit houdt in dat tijdens de werkzaamheden zo veel mogelijk negatieve effecten op aanwezige natuurwaarden dienen te worden voorkomen dan wel te worden beperkt.

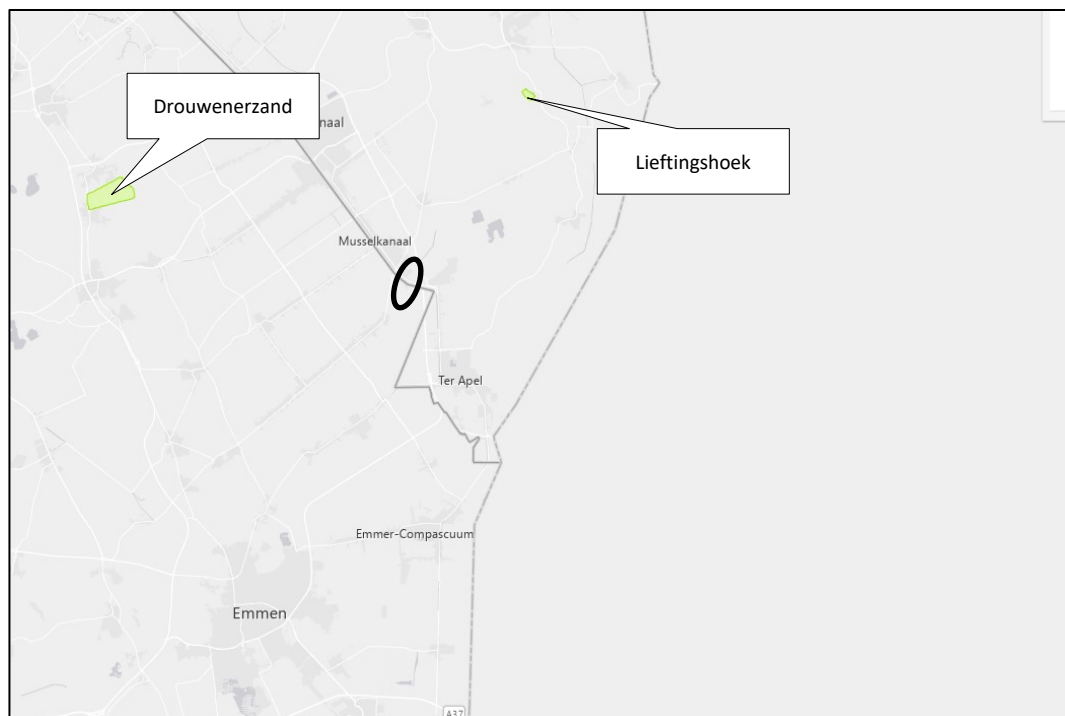
De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten worden gegarandeerd. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 2.4.

Tabel 2.4. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten

Soort(groep)	Maatregel
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	• Stapvoets rijden en één richting opwerken. • Maaiwerkzaamheden langs watergangen op een hoogte van minimaal 10 cm uitvoeren
Amfibieën en vissen	• Stapvoets rijden en één richting opwerken. • Maaiwerkzaamheden langs watergangen op een hoogte van minimaal 10 cm uitvoeren • Geen werkzaamheden uitvoeren in vorstperioden
Insecten en planten	• Niet meer vegetatie maaien dan nodig voor de inrichting van het werkkerrein.

2.4 Natura 2000

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Lieftingshoek en ligt op 10 km ten noorden van het plangebied (zie figuur 2.5). Dit gebied is aangewezen op basis van de habitatrichtlijn. Binnen een straal van 20 km ligt daarnaast het Drouwenerzand.

Figuur 2.5. Ligging Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied (zwart omcirkeld). Bron: Ministerie van Landbouw, natuur en voedselkwaliteit.

Bij voorliggend planvoornemen is er enkel sprake van een realisatiefase. Er is daardoor hoogstens sprake van tijdelijke effecten.

De Natura 2000-gebieden liggen buiten het invloedsgebied van alle storingsfactoren, zoals bijvoorbeeld verdroging of geluid- en lichtverstoring, met uitzondering van verzuring en vermessing. Gezien de afstand tot stikstofgevoelige habitattypen in de Natura 2000-gebieden en

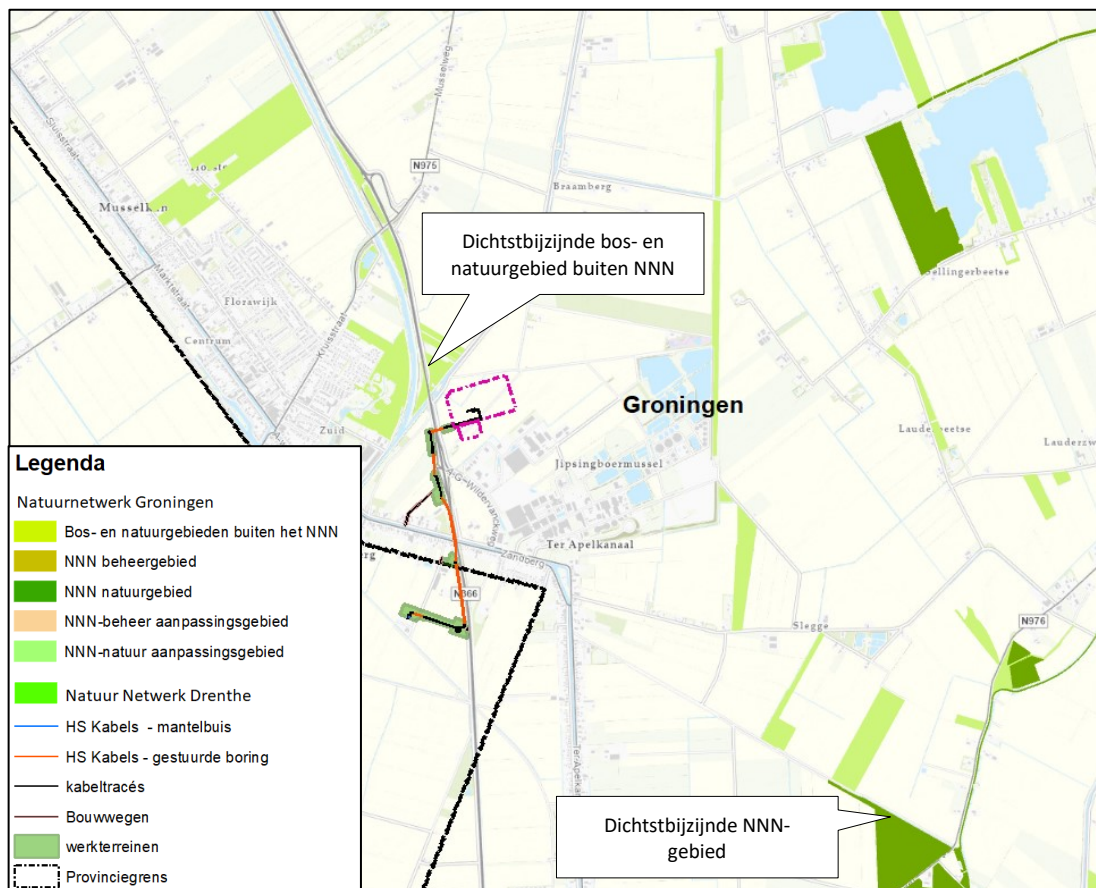
de voorgenomen werkzaamheden zijn effecten als gevolg van vermesting en verzuring door stikstofdepositie tijdens (enkel) de realisatiefase niet op voorhand uit te sluiten.

De voorgenomen activiteiten als gevolg van het planvoornemen zijn bij de inwerkingtreding van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering per 1-7-2021 voor wat betreft stikstofdepositie vrijgesteld van de Wnb-vergunningplicht. Per 2-11-2022 is dit besluit door de Hoge raad echter vernietigd. Daarom is nu voor de werkzaamheden een stikstofdepositieberekening in de nieuwste versie van AERIUS benodigd en dient de uitkomst beoordeeld te worden. Deze berekening zal uitgevoerd worden door Antea Group.

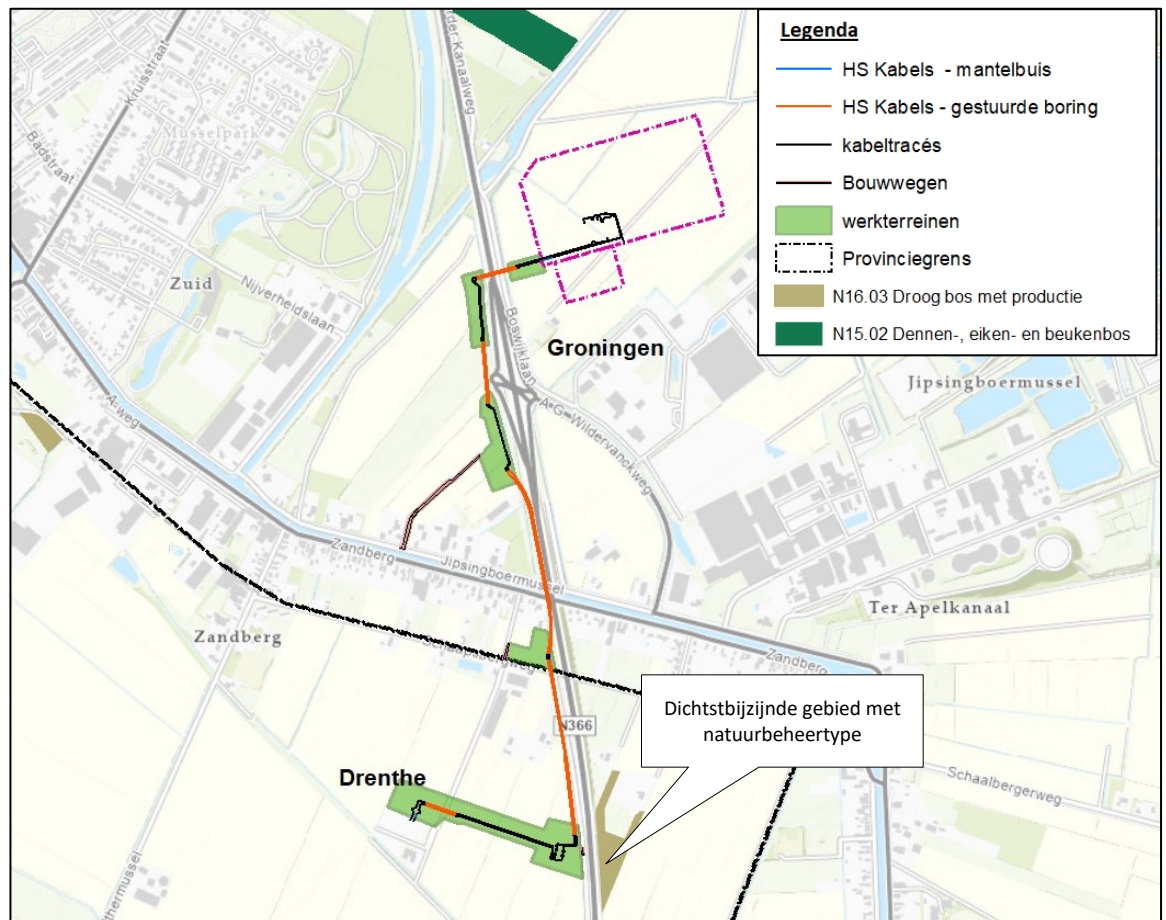
2.5 NNN en natuur buiten NNN

In het plangebied is geen NNN-gebied aanwezig. Het dichtstbijzijnde NNN-gebied is gelegen op 2,5 km ten zuidoosten van het plangebied. Tevens is een bos en natuurgebied buiten het NNN gelegen op circa 140 m ten noorden van het plangebied (zie figuur 2.6). Het dichtstbijzijnde gebied met een natuurbeheertype buiten het NNN ligt op circa 40 m van het plangebied (zie figuur 2.7). Het gaat om een natuurgebied met het natuurbeheertype 'droog bos met productie' (N16.03).

Aangezien er geen sprake is van beleid omtrent externe werking in de provincies Groningen en Drenthe hoeft geen effectbeoordeling uitgevoerd te worden en zijn vervolgstappen niet aan de orde.

Figuur 2.6. Ligging van het plangebied ten opzichte van het NNN in Groningen en Drenthe. Bron data: Websites provincie Groningen en Drenthe

Figuur 2.7. Aangewezen natuurbeheertypen in omgeving van het plangebied in de provincies Groningen en Drenthe. Bron data: Websites provincie Groningen en Drenthe.

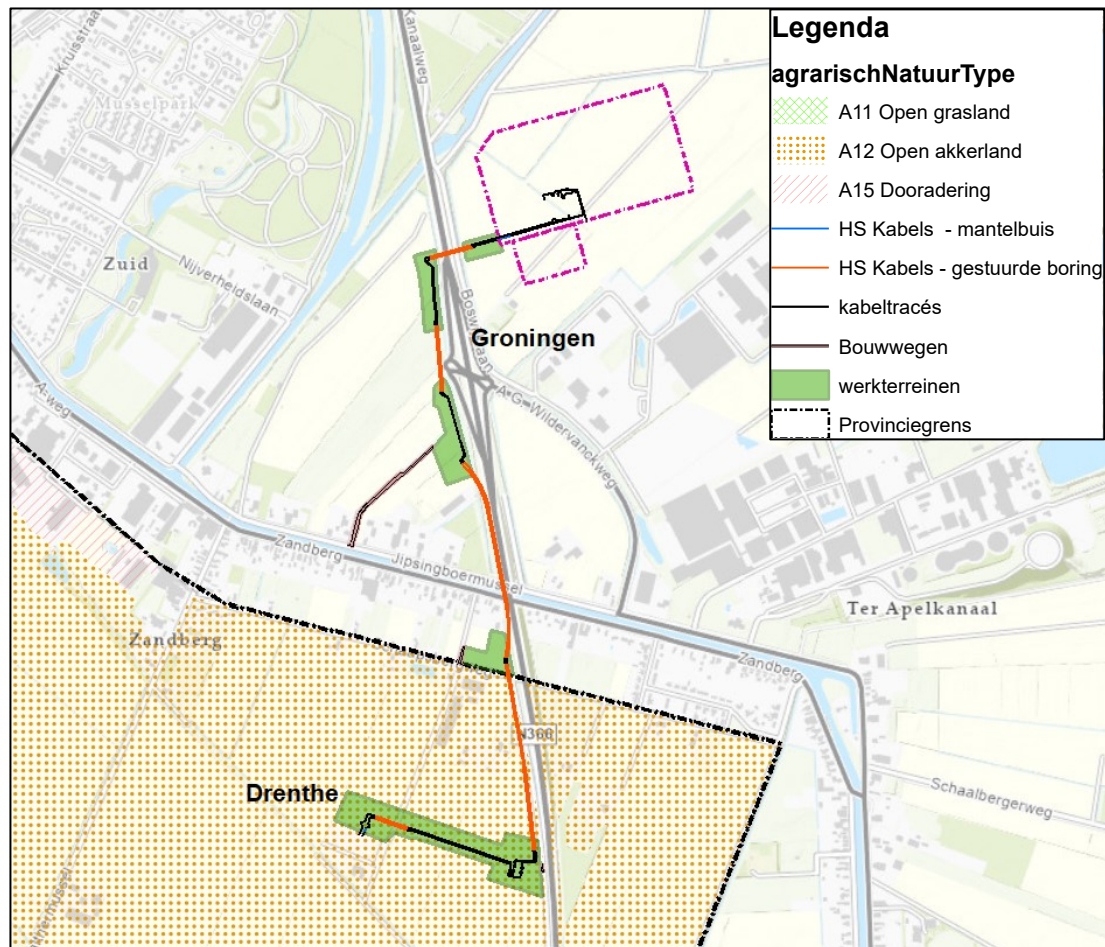
2.6 Overig provinciaal beleid Groningen en Drenthe

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

In beide provincie is beleid opgenomen voor het ANLb (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer). Er zijn zogenaamde zoekgebieden aangewezen waarbinnen een agrariër subsidie kan aanvragen voor beheermaatregelen, bijvoorbeeld voor het realiseren van bloemrijke akkerranden.

Het plangebied is in de provincie Drenthe grotendeels gelegen in open akkerland (zie figuur 2.8). Onbekend is of op de betreffende percelen ANLb van toepassing is en daarmee beheersmaatregelen uitgevoerd worden. Indien dit het geval is mogen de werkzaamheden niet in strijd zijn met de doelen van het beheer.

Geadviseerd wordt om bij het agrarische collectief van Drenthe (Agrarische Natuur Drenthe) dan wel de eigenaren van de percelen waarin het plangebied is gelegen te verifiëren of ANLb op de betreffende percelen van toepassing is. In dat geval zijn mogelijk maatregelen benodigd.

Figuur 2.7: Ligging zoekgebied open akkerland ten opzichte van het plangebied in de provincie Drenthe. Bron data: Websites provincie Groningen en Drenthe.

2.7 Beschermde houtopstanden Wnb

In (de directe omgeving van) het plangebied zijn geen bomen aanwezig. Beschermde houtopstanden Wnb zijn daarom niet relevant voor voorliggend planvoornemen.

3 Conclusie & advies

In dit hoofdstuk is per onderdeel de conclusie en het advies gegeven dat voortkomt uit de uitgevoerde natuurtoets.

3.1 Soortbescherming

In de omgeving van het plangebied is geschikt biotoop aangetroffen voor beschermde soorten (Wnb) waarvoor geen algemene vrijstelling geldt. Het gaat om soorten uit de volgende soortgroepen: algemene broedvogels, jaarrond beschermde broedvogels, vleermuizen en kleine marterachtigen (bunzing en hermelijn). In tabel 3.1 zijn de conclusies ten aanzien van deze beschermde soorten opgenomen. De onderbouwing van de conclusies zijn beschreven in paragraaf 2.3 van voorliggende natuurtoets. Voor de overige soort(groep)en is beoordeeld dat vervolgstappen niet aan de orde zijn. Voor deze soorten en vrijgestelde soorten geldt wel de zorgplicht.

Tabel 3.1 Overzicht conclusies en vervolgstappen soortbescherming.

Soort(groep)	Essentieel leefgebied in (directe omgeving van) plangebied?	Nader onderzoek nodig?	Maatregelen?	Ontheffing Wnb aan de orde?
Vogels met een jaarrond beschermd nest in bomen	Ja, mogelijk nesten in bomen rondom het plangebied	Ja, indien in broedseizoen gewerkt wordt.	Ja zie tabel 3.3 of (in tweede instantie) tabel 3.2	Nee, mits de maatregelen uit tabel 3.3 worden opgevolgd.
Vogels (algemene broedvogels)	Ja, nestgelegenheid in o.a. bosschages, bomen, watergangen en landbouwpercelen.	Nee	Ja, zie tabel 3.3	Nee
Zoogdieren (diverse soorten vleermuizen) - verblijfplaatsen	Gebouwen en holtes in bomen nabij het plangebied geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende en boombewonende vleermuizen	Nee	Ja, zie tabel 3.3	Nee, mits de maatregelen uit tabel 3.3 worden opgevolgd.
Zoogdieren (bunzing en hermelijn)*	Mogelijk verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied aanwezig.	Ja, indien maatregelen uit tabel 3.3 niet opgevolgd kunnen worden.	Ja, zie tabel 3.3 of (in tweede instantie) tabel 3.2	Nee, mits de maatregelen uit tabel 3.3 worden opgevolgd.

* Alleen beschermd in de provincie Groningen. In de provincie Drenthe vrijgesteld.

In tabel 3.1 is aangegeven dat er nader onderzoek nodig is indien maatregelen zoals beschreven in tabel 3.3 niet kunnen worden opgevolgd. Het gaat om vogels met jaarrond beschermde nesten in bomen en zoogdieren (bunzing en hermelijn). De laatste soorten zijn in de provincie Drenthe vrijgesteld. De beschrijving van dit nader onderzoek wordt in tabel 3.2 uiteengezet.

Tabel 3.2 Beschrijving nader onderzoek

Soort	Onderzoeksmethode
Vogels met een jaarrond beschermd nest in bomen	- Controle op jaarrond beschermde nesten in het bladloze seizoen (circa december t/m maart). - Wanneer nesten aanwezig zijn uitvoeren nader onderzoek. Hierbij zijn 2 tot 4 bezoeken noodzakelijk gedurende maart t/m half mei (BIJ12, 2017). Hiervan is tenminste één bezoek nodig in juli/augustus voor laat broedende soorten, zoals wespandief en boomvalk.
Zoogdieren (bunzing en hermelijn)	Nader onderzoek middels het plaatsen van wildcamera's en/of struikrovers (uitsluitend in de provincie Groningen van toepassing) gedurende de meest actieve periode (maart t/m augustus).

In tabel 3.1 is aangegeven dat een overtreding van de Wnb voor een aantal soorten op voorhand kan worden voorkomen door het treffen van maatregelen. Deze maatregelen zijn in tabel 3.3 uiteengezet. Door het nemen van deze maatregelen worden negatieve effecten voorkomen en zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

Tabel 3.3. Beschrijving maatregelen om overtreding van de Wnb te voorkomen.

Soort(groep)	Maatregelen
Vogels met een jaarrond beschermd nest in bomen	- Uitvoeren werkzaamheden buiten het broedseizoen (circa maart t/m juli); - Indien dit niet mogelijk is controle aanwezigheid potentiële jaarrond beschermde nesten in bladloze seizoen benodigd (circa december t/m maart); - Indien nesten gevonden worden uitvoeren nader onderzoek naar gebruik ervan (zie tabel 3.2).
Algemene broedvogels	- Werken buiten het broedseizoen (circa maart t/m juli); - Indien dit niet mogelijk is kunnen (delen) van het werkterrein ongeschikt gemaakt worden OF - Controle op aanwezige broedvogels door een ecooloog.
Vleermuizen	Lichtuitstraling voorkomen gedurende actieve periode (circa april t/m oktober) door verlichting uitsluitend te richten op werkterrein.
Zoogdieren (bunzing en hermelijn)	- Geen werkterreinen inrichten ter hoogte van begroeide sloten, greppels en/of perceel randen. - Indien dit niet mogelijk is dient nader onderzoek te worden uitgevoerd (zie tabel 3.2).

3.1.1 Zorgplicht

Uit paragraaf 2.3.5 blijkt dat er in het plangebied soort(groep)en aanwezig (kunnen) zijn waarmee rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht voor soorten. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 3.4.

Tabel 3.4. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	• Stapvoets rijden en één richting opwerken. • Maaiwerkzaamheden op een hoogte van minimaal 10 cm uitvoeren;
Amfibieën en vissen	• Stapvoets rijden en één richting opwerken; • Maaiwerkzaamheden op een hoogte van minimaal 10 cm uitvoeren; • Geen slootdempingen uitvoeren in vorstperioden of perioden met ijs.
Insecten en planten	• Niet meer vegetatie maaien dan nodig voor de inrichting van het werkterrein.

3.2 Natura 2000

In tabel 3.5 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde Natura 2000-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.4 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.5. Conclusies Natura 2000-gebieden.

	Natura 2000
Zijn er Natura 2000-gebieden aanwezig waarop effecten kunnen optreden?	Ja, Liefdenshoek op 10 km afstand van plangebied.
Treden er negatieve effecten op of zijn deze te verwachten?	Ja, er kan sprake zijn van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Ja, stikstofdepositieberekening met nieuwste versie van AERIUS wordt uitgevoerd door Antea Group. Besluit voor tijdelijke vrijstelling bouwprojecten op 2-11-2022 vernietigd door Hoge raad.
Wnb-vergunning of akkoord van de provincie noodzakelijk?	Nader te bepalen o.b.v. uitkomsten stikstofdepositieberekeningen

3.3 NNN en natuur buiten NNN

In tabel 3.6 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde NNN-gebieden en natuur buiten NNN opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.5 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.6. Conclusies NNN-gebieden en natuur buiten NNN.

	NNN
Op welke afstand van het plangebied ligt het dichtstbijzijnde NNN-gebied?	Circa 40 meter (natuur buiten NNN) en circa 2,5 km (NNN)
Is er sprake van toetsing van externe werking in de betreffende provincies?	Nee
Is er sprake van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden of is dit te verwachten?	Nee, aangezien zowel de provincie Groningen als Drenthe geen externe werking kent.
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Nee
Afstemming met het bevoegd gezag aan de orde?	Nee

3.4 Overig provinciaal beleid

Het plangebied is in de provincie Drenthe grotendeels gelegen binnen het zoekgebied voor open akkerland (zie figuur 2.7). In de provincie Groningen ligt het plangebied niet in een zoekgebied voor ANLb.

Geadviseerd wordt om bij het agrarische collectief van Drenthe (Agrarische Natuur Drenthe) dan wel de eigenaren van de percelen waarin het plangebied is gelegen te verifiëren of ANLb op de betreffende percelen van toepassing is. In dat geval zijn mogelijk maatregelen benodigd.

3.5 Beschermde houtopstanden Wnb

Er is bij voorliggend planvoornemen geen sprake van aantasting van onder de Wnb beschermde houtopstanden. Er zijn voor wat de Wnb betreft geen vervolgstappen aan de orde.

Literatuurlijst

BIJ12, 2017. Kennisdocument buizerd (*Buteo buteo*). Versie 1.0, juli 2017.

Rijksdienst voor ondernemend Nederland, 2021. Indicatieve lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

Verkem, S. (2003) in Verkem, S., De Maeseneer, J., Vandendriessche, B., Verbeylen, G. & Yskout, S. Zoogdieren in Vlaanderen. Ecologie en verspreiding van 1987 tot 2002. Natuurpunt Studie en JNM-Zoogdierenwerkgroep, Mechelen en Gent, België.

Overig

Website provincie Groningen

Website provincie Drenthe

NDFF

Street Smart Cyclomedia

www.floron.nl

www.ravon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

Bijlage 1 Wettelijk kader

In deze bijlage staat een beschrijving van de relevante wet- en regelgeving en het beleidskader.

Het betreft de Wet natuurbescherming (Wnb). Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen).

Wnb - Algemeen

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden. De Wnb beschermt:

- De Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn in het kader van het Europees natuurbeleid (gebiedsbescherming)
- De planten- en diersoorten (onderdeel soortbescherming)
- Bos en houtopstanden (onderdeel houtopstanden).

Veel verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen bij de provincies. Er zijn hierop wel uitzonderingen waarvoor het ministerie van LNV bevoegd gezag is. Dit betreft onder andere de aanleg en uitbreiding van hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, primaire waterkeringen, militaire terreinen en oefengebieden, militaire luchthavens, Schiphol en overige burgerluchthavens, het landelijke gastransportnet, hoogspanningsverbindingen van tenminste 220 kV, activiteiten van buitenlandse mogendheden en activiteiten namens een lid van het Koninklijk Huis. LNV is ook bevoegd gezag voor ruimtelijke ingrepen in de Exclusieve Economische Zone (EEZ) en voor Windenergie op zee (kavelbesluiten).

Gemeenten hebben een loketfunctie. Het is mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet. De Wnb richt zich op bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden.

Wnb - Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- 1) soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v. Wnb);
- 2) soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en Verdrag van Bonn (artikel 3.5 e.v. Wnb);
- 3) 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora') (artikel 3.10 e.v. Wnb).

Soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v. Wnb)

Het beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn is vastgelegd in artikel 3.1 e.v.

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het is mogelijk om ontheffing aan te vragen voor de overtreding van de verbodsbepalingen. De ontheffing kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Vogelrichtlijn. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 1: 'in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid' (dit is dus strenger dan voor soorten van de Habitatrichtlijn en de andere soorten);
- Er is geen verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en/of Bonn (artikel 3.5 e.v. Wnb)

Deze categorie bestaat uit Europees beschermde soorten. De verbodsbepalingen zijn vastgelegd in artikel 3.5 e.v.:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder de Wnb is het mogelijk om voor streng beschermde soorten zoals opgenomen in artikel 3.5 bij ruimtelijke ontwikkelingen te werken volgens een door de Minister goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.5.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten zoals opgenomen in artikel 3.5 van de Wnb bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd. De ontheffing kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Habitatrichtlijn.

Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 3: 'in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten';

- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Andere soorten (artikel 3.10 e.v. Wnb)

De categorie 'andere soorten' bestaat uit soorten zoals opgenomen in bijlage A en B van de wettekst. Dit zijn nationaal beschermde soorten. De verbodsbepalingen zijn vastgelegd in artikel 3.10 e.v..

Het is verboden:

- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling wanneer aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Daarnaast geldt ook vrijstelling bij ruimtelijke projecten voor soorten die staan op besluit vrijgestelde soorten. Het hangt per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht (artikel 1.11 Wnb). Deze zorgplicht is verder in deze bijlage nog toegelicht.

Indien de 'andere soorten' niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten uit de categorie 'andere soorten' van de Wnb bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd. De ontheffing kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang h 'in het algemeen belang';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Samenvatting gronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie beschermde soorten (artikel 3.1, 3.5 en 3.10).				
Ontheffingsgronden		Artikel 3.1	Artikel 3.5	Artikel 3.10
		Soorten van de Vogelrichtlijn	Soorten van de Habitatrichtlijn, Bonn & Bern	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	Ja	Ja	Ja
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	Ja	Ja	Ja
3	volksgezondheid en openbare veiligheid	Ja	Ja	Ja
	veiligheid van luchtverkeer	Ja	Nee	Ja
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	Ja	Ja	Ja
	ter bescherming van Flora en Fauna	Ja	Ja	Ja
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	Ja	Ja	Ja
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	Ja	Ja
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	Ja
	schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud (ook natuurbeheer), algemeen belang, bestendig gebruik	Nee	Nee	Ja

Zorgplicht

Er dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de zorgplicht zoals vastgelegd in artikel 1.11 van de Wnb. Deze zorgplicht houdt o.a. in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig kan zijn voor in het wild levende dieren en planten, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze zorgplicht heeft betrekking op de gebieds- en op de soortbescherming. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
 - b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
1. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Wnb - Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming is vastgelegd in artikel 2.1 tot en met 2.11 van de Wnb. Hierin wordt de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die betrekking hebben op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudingdoelstellingen voor die gebieden zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingdoelstellingen beschrijven voor de voor het gebied aangewezen habitattypen en soorten of een bepaalde ontwikkeling ervan gewenst is of dat het behoud ervan op het aanwezige niveau moet worden nagestreefd. Voor activiteiten of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV.

Voortoets en Passende beoordeling

De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, ten aanzien van plannen en projecten en die mogelijke effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van de gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelen die in de Natura 2000-gebieden van kracht zijn. De Wnb maakt daarbij onderscheid in enerzijds plannen (plantoets) en anderzijds projecten (projecttoets).

Bij plannen en projecten in, of in de nabijheid (externe werking) van, een Natura 2000-gebied dienen de initiatiefnemers in een oriënterende fase (voortoets) te onderzoeken of het plan een significant negatief effect op de instandhoudingdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Met externe werking wordt bedoeld dat ook activiteiten buiten het gebied de natuurwaarden in het gebied kunnen beïnvloeden. Indien na dit onderzoek niet kan worden uitgesloten dat de activiteit een significant negatief effect heeft, dient de initiatiefnemer meer gedetailleerd dan in de oriënterende fase in kaart te brengen wat de effecten van de activiteit kunnen zijn. Daarbij dienen ook, indien noodzakelijk, de mitigerende maatregelen te worden betrokken. Deze analyse heet een 'passende beoordeling'. Het bevoegd gezag toetst de passende beoordeling.

Wanneer uit de passende beoordeling alsnog de zekerheid wordt verkregen dat de activiteit niet leidt tot significant negatieve effecten, kan de activiteit doorgang vinden. Wanneer uit de voortoets blijkt dat er wel kans is op een negatief effect, maar dit als niet significant kan worden gezien, kan eveneens, op basis van een verslechteringstoets toestemming voor het uitvoeren van de activiteit worden verleend. Wanneer uit de passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, kan het project alleen doorgang vinden op grond van de “ADC-criteria”.

Dit betekent dat:

- A – alternatieve oplossingen voor het plan ontbreken;
- D – er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, en
- C – de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

Stikstofdepositie

Stikstofdepositie vormt veelal een knelpunt bij de besluitvorming over plannen en projecten, omdat in veel Natura 2000-gebieden overbelasting van stikstof een probleem is voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor het gebied aangewezen soorten en habitattypen. Om een oplossing te bieden voor dit probleem was destijds (1 juli 2015) het Programma Aanpak Stikstof (PAS) opgericht. Op 29 mei 2019 oordeelde de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS) echter dat het PAS niet als onderbouwing kan worden gebruikt voor toestemmingsverlening op grond van de Wnb.

Vanaf 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering in werking getreden. Hierin is een vrijstelling van Wnb-vergunningplicht opgenomen voor bouwwerkzaamheden in de realisatiefase voor wat betreft stikstofdepositie (art. 2.9a Wnb). Er hoeven ten behoeve van een Wnbvergunningaanvraag (gebiedsbescherming) voor een project dus geen berekeningen en daarbij behorende beoordeling van de stikstofdepositie voor de realisatiefase meer plaats te vinden.

De vrijstelling geldt in theorie niet voor het vaststellen van een ruimtelijk plan (bijvoorbeeld een bestemmingsplan) (de plantoets Wnb) waarbij voor de ontwikkeling ook een aanlegfase aan de orde is. De vrijstelling geldt alleen voor de projecttoets in het kader van de Wnb-vergunningprocedure. Echter, omdat ervan uitgegaan wordt dat voor het project (als de ontwikkeling die het bestemmingsplan mogelijk maakt, wordt uitgevoerd) een vrijstelling geldt, wordt deze vrijstelling ook toegepast in de plantoets Wnb gebiedsbescherming.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het nationaal beleid met betrekking tot de gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De bescherming van het NNN staat nader uitgewerkt in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL). Hierin staan instructieregels voor de omgevingsverordening van de provincies. De bescherming werkt vervolgens door in de bestemmingsplannen van de gemeenten. De instructieregels uit het BKL verplichten de provincies tot:

- het aanwijzen van Natuurnetwerk Nederland gebieden (artikel 7.6 Bkl)
- het vastleggen van de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN- gebieden (artikel 7.7 Bkl)
- het stellen van regels in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de kenmerken en waarden van NNN-gebieden (artikel 7.8 Bkl, eerste lid)
- De regels die in de omgevingsverordening komen verzekeren in ieder geval dat (artikel 7.8 Bkl, tweede lid):
 - de kwaliteit en oppervlakte van het NNN-gebied niet achteruitgaan

- de samenhang tussen de gebieden van het NNN wordt geborgd
- tijdige compensatie van een bepaalde activiteit die negatieve gevolgen heeft

Wezenlijke waarden en kenmerken

Dit betreft de actuele en potentiële natuurwaarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied, met inbegrip van de omvang en de beoogde natuurkwaliteit alsmede de samenhang met andere natuurgebieden.

'Nee, tenzij'-principe

Voor het NNN geldt het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat nieuwe plannen of projecten niet zijn toegestaan als ze de wezenlijke (potentiële) waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Uitzonderingen hierop zijn wanneer sprake is van redenen van groot openbaar belang en er geen reële alternatieven zijn. De schade dient in dat geval door mitigerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt te worden. De restschade dient te worden gecompenseerd. De Rijkslijn zoals verwoord in het SVIR en Barro is dat er bij het NNN geen sprake is van externe werking.

Het NNN is planologisch beschermd in de Provinciale Structuurvisies en Verordeningen. In de Verordening staat aangegeven aan welke voorwaarden bij ruimtelijke ingrepen in en langs het NNN moet worden voldaan. Ook is het compensatiebeleid bij aantastingen van het Natuurnetwerk Nederland hierin opgenomen.

Overige provinciale beschermde gebieden

Naast het NNN kunnen ook andere gebieden beschermd zijn op provinciaal niveau. Dit verschilt per provincie. Beschermde gebieden kunnen als volgt omschreven zijn:

- ecologische verbindingzones,
- weidevogelgebieden, ganzenfoerageergebieden, leefgebied weide- en akkervogels of rust- en foerageergebied ganzen en smienten,
- groene ontwikkelingszone of groenblauwe mantel of groene contour
- natuur/ bos- en natuurgebieden buiten NNN.

Ook deze gebieden kennen een vorm van een beschermingsregime, in sommige gevallen gelijk aan het NNN, soms in een lichtere vorm.

Provincies kunnen ook provinciale landschappen aanwijzen. De aanwijzing van de Bijzonder Provinciale Landschappen is verleend op grond van Artikel 1.12 lid 3 van de Wnb (zie tekstkader). Ook deze gebieden kunnen een beschermingsregime hebben vastgelegd in de provinciale verordening.

Art. 1.12 lid 3 Wnb

Gedeputeerde Staten kunnen gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als «bijzondere provinciale natuurgebieden», onderscheidenlijk «bijzondere provinciale landschappen».

Wnb - Beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is vastgelegd in artikel 4.1 tot en met 4.9 van de Wnb. De Wnb heeft tot doel de oppervlakte bos in Nederland in stand te houden. Begin 20e eeuw kwam dit doel vooral voort uit de belangen van de houtproductie, maar gaandeweg is meer oog gekomen voor de andere functies die bossen en houtopstanden hebben, zoals klimatologische, landschappelijke en recreatieve functies.

Binnen de Wnb worden houtopstanden beschermd die aan bepaalde voorwaarden voldoen (Wnb artikel 4.1). Voornaamste onderscheid wordt gemaakt op basis van de locatie. Houtopstanden welke binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom Wnb vallen, zijn namelijk uitgezonderd (artikel 4.1) en worden niet onder de Wnb beschermd. De begrenzing van de bebouwde kom in de zin van de Wnb komt niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwde kom in de zin van de Wnb heeft vastgesteld, is de Wnb overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Een houtopstand onder de Wnb wordt gezien als een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- 1) een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of;
- 2) bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

De Wnb is van toepassing op houtopstanden die buiten de bebouwde kom liggen. De gemeenteraad dient de grens van de bebouwde kom Wnb vast te leggen. Veel gemeentes hebben dit ook gedaan.

De grens van de bebouwde kom Wnb is niet hetzelfde als de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. De bebouwde kom grens in de Wegenverkeerswet wordt met een ander oogmerk bepaald en vastgesteld. Volgens een uitspraak van de rechtbank is het niet mogelijk om het hele grondgebied van de gemeente aan te wijzen als bebouwde kom. De aard van het gebied is bepalend voor de vraag of het gebied kan aangewezen worden als bebouwde kom. De vaststelling van de grens van de bebouwde kom is van feitelijke aard: waar houdt de bebouwing op.

De provincies zijn op grond van de gemeentewet bevoegd om in het kader van interbestuurlijk toezicht zo nodig maatregelen te treffen als een gemeente heeft verzuimd om de begrenzing van de bebouwde kom vast te stellen, of deze heeft vastgesteld op een wijze die in strijd komt met het recht of het algemeen belang. Een begrenzing die is vastgesteld op grond van artikel 1 vijfde lid van de Boswet geldt ingevolge van het overgangsrecht overigens tevens als begrenzing van de bebouwde kom voor de Wnb.

De begrenzing van de bebouwde kom in de zin van de Wnb dus niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwde kom in de zin van de Wnb heeft vastgesteld, is de Wnb overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Door het zogenoemde regelverbod van artikel 4.6 Wnb kunnen gemeente ook buiten de bebouwde kom regulerend optreden. Hierdoor kunnen gemeente ook een kapverbod opstellen voor houtopstanden die ze willen beschermen buiten de bebouwde kom. Er zijn veel gemeentes die dat ook daadwerkelijk hebben gedaan.

Er zijn ook gemeentes die houtopstanden buiten de bebouwde kom beschermen via een monumentenverordening. Voor deze houtopstanden is dus (ook) een omgevingsvergunning van de gemeente noodzakelijk. In voorliggende rapportage is niet getoetst aan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages (bijv. APV, bestemmingsplannen, etc.).

Meld- en herplantplicht

De Wnb stelt dat wanneer houtopstanden worden gekapt, er voorafgaand aan de kap een meldingsplicht bij de provincie is.

De provincie bepaalt welke informatie omtrent de te kappen opstand aangeleverd dient te worden, op welke termijn dit aangeleverd dient te worden en welke voorwaarden voor de uitvoering van de kap gelden. Daarnaast geldt dat binnen drie jaar na de kap een herbeplantingsplicht geldt (door aanplant, bezaaiing of natuurlijke verjonging dan wel op andere wijze realiseren van een nieuwe houtopstand). Wanneer dat niet op dezelfde plaats kan, dan kan een provincie ontheffing verlenen de herbeplanting op andere gronden toe te staan indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels. Verder kunnen provincies ontheffing of vrijstelling verlenen voor bepaalde verbodsbepalingen en/of voorwaarden omtrent herbeplanting.

In de volgende gevallen geldt op grond van de Wnb geen verplichting tot het melden en herbeplanten voor het vellen:

- periodiek vellen van griend- of hakhout;
- houtopstanden die een zelfstandige eenheid vormen van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, én hetzij geen groter oppervlakte beslaan dan 10 are, hetzij ingeval van rijbeplanting, gerekend over het totaal aantal rijen, niet meer bomen omvatten dan 20;
- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom in de zin van de Wnb;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - o wegbeplantingen;
 - o beplantingen langs waterwegen, en
 - o eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
- ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- zijn aangelegd na 1 januari 2013;
- vellen ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel ten behoeve van Natura 2000;
- vellen ter uitvoering van een mitigerende of compenserende natuurmaatregel uit een Natura 2000-vergunning, een soortenontheffing, een Tracébesluit of een omgevingsvergunning;
- vellen voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;

vellen en herbeplanten dat plaatsvindt overeenkomstig een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Beschermde houtopstanden (naast Wnb)

Houtopstanden zijn tevens beschermd op grond van gemeentelijk regelgeving. Dit is vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van de betreffende gemeente. Bomen kunnen op gemeentelijk niveau ook op een andere manier beschermd zijn. De bescherming van een houtopstand of groenstructuren kan bijvoorbeeld opgenomen zijn in de planregels bij een bestemmingsplan of via een gemeentelijke bomenverordening.

Natuurtoets

Netversterking Noordoost Nederland 110kV

projectnummer 479579

10 maart 2023 revisie 00

TenneT TSO B.V.

Bij voorgenomen kap van houtopstanden dient daarom ook altijd gekeken te worden naar deze bepalingen. Mogelijk kan uit deze bepalingen volgen dat voor de kap van een houtopstand een omgevingsvergunning nodig is welke bij de gemeente moet worden aangevraagd.

Bijlage 2 Methodiek natuurtoets

Bijlage 2 Methodiek natuurtoets

In deze bijlage wordt de methodiek beschreven die gehanteerd is tijdens het onderzoek naar de aanwezigheid en de toetsing van beschermde soorten, beschermde gebieden, beschermde houtopstanden en kansen voor natuurwaarden in het plangebied.

Soortbescherming

Het onderzoek naar beschermde soorten bestaat uit een bureaustudie, oriënterend terreinbezoek en effectbepaling.

Bureaustudie

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek is specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (Wnb artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (Wnb artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (Wnb artikel 3.10). Bij vogels is met name speciale aandacht geschonken aan vogelsoorten met jaarrond beschermd nest. Bij werkzaamheden in watergangen/waterwegen is specifiek aandacht geschonken aan soorten van het aquatisch milieu. Bij werkzaamheden aan gebouwen is specifiek aandacht geschonken aan gebouwbewonende soorten. In voorliggende toetsing is geen aandacht besteed aan Rode Lijst-soorten.

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied, is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd². Hierbij is nagegaan of er in de periode 2017-2022 beschermde soorten zijn aangetroffen in een straal van 1 km rondom het plangebied. De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied. De resultaten van de bureaustudie geven een indicatie van de soorten die in het plangebied kunnen voorkomen.

Oriënterend terreinbezoek

Tijdens het oriënterend terreinbezoek is door middel van een fysieke inspectie gekeken naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en (sporen van) beschermde dieren. Daarnaast heeft een biotoopbeoordeling plaatsgevonden. Bij een biotoopbeoordeling wordt gekeken in hoeverre het aanwezige biotoop geschikt is voor beschermde soorten. Het betreft een deskundigenoordeel op basis van een biotopenscan. Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Effectbepaling

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het oriënterend terreinbezoek is bepaald of op voorhand (negatieve effecten op) beschermde soorten al dan niet kunnen worden uitgesloten en of vervolgstappen (soortgericht nader onderzoek) noodzakelijk zijn. Indien van toepassing is geadviseerd over de te volgen procedure in het kader van de natuurwetgeving.

Beschermde gebieden

In het kader van gebiedsbescherming zijn de volgende gebieden meegenomen:

² Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFF op basis van een abonnement van Antea Group en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

- Natura 2000-gebieden;
- Natuurnetwerk Nederland (NNN);
- Overige provinciaal beleid.

Op basis van een bureaustudie is de ligging van de gebieden ten opzichte van het plangebied in beeld gebracht. Hiervoor is gebruik gemaakt van onder andere AERIUS-calculator (versie 2021) (Natura 2000-gebieden) en de provinciale website en/of digitale atlas (NNN, overig provinciaal beleid). Op basis van de ligging en de voorgenomen ontwikkeling is (indien relevant) een effectbepaling uitgevoerd. Voor de effectbepaling is gekeken naar directe effecten als gevolg van ruimtebeslag. Indien van toepassing zijn ook mogelijke indirecte effecten bekeken. Hierbij kan gedacht worden aan verstoring door geluid, licht en trillingen en optische verstoring. In het kader van Natura 2000-gebieden is ook gekeken naar mogelijk effecten door een toename aan stikstofdepositie. Indien aan de orde is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. Hierbij kan gedacht worden aan een voortoets of passende beoordeling t.b.v. Natura 2000-gebieden. Of het doorlopen van een 'nee, tenzij-procedure' in het kader van mogelijke effecten op NNN-gebieden.

Beschermde houtopstanden Wnb

Op basis van het planvoornemen en de ligging van het plangebied is onderzocht of er onder de Wnb beschermde houtopstanden aanwezig zijn binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van de door de initiatiefnemer aangeleverde informatie over het planvoornemen, recente luchtfoto's en indien beschikbaar de begrenzing van de gemeentelijke bebouwde kom Wnb. Indien onder de Wnb beschermde houtopstanden aanwezig zijn in het plangebied, is getoetst of er sprake is van aantasting van beschermde houtopstanden. Indien er sprake is van aantasting van Wnb beschermde houtopstanden is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. In voorliggende rapportage is niet getoetst aan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages (bijv. APV, bestemmingsplannen, etc.).

Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Binnen een plan zijn vaak mogelijkheden/ kansen aanwezig voor het verhogen van de natuurwaarden (biodiversiteit). Indien dit van toepassing is op het voornemen, zijn hiervoor suggesties gedaan op basis van expert judgement.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontleen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV HEERENVEEN
Postbus 24
8440 AA HEERENVEEN

www.anteagroup.nl

Copyright © 2022

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.